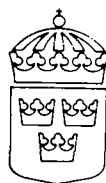

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1986/87:10

om folkpensioner m. m. (prop. 1986/87:100)

SfU
1986/87:10

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande de i proposition 1986/87:100, bilaga 7 (socialdepartementet) under litt. D. Försäkring vid sjukdom, handikapp och ålderdom upptagna anslagen D 2. Folkpensioner, D 3. Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpensioner och det under litt. C. Ekonomiskt stöd till barnfamiljer m. m. upptagna anslaget C 5. Barnpensioner.

I anslutning till anslaget D 2. Folkpensioner behandlar utskottet regeringens förslag till lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av pensionsförmåner m. m. och förslag till lag om beräkning av extra avdrag för pensionärer vid 1988 års taxering.

Under rubriken "Särskilda insatser för pensionärer" behandlar utskottet tilläggsbeloppet till basbeloppet och det extra avdraget vid taxering. I fem motioner (m, fp, c och vpk) yrkas avslag på regeringens förslag. I m-motionen föreslås att basbeloppshöjningen övervägs i samband med den ordinarie basbeloppshöjningen vid årsskiftet 1987-1988. I c- och vpk-motionerna föreslås av fördelningspolitiska skäl att det i stället för en höjning av basbeloppet sker en höjning av folkpensionens grundnivå och av pensionstillskotten.

Utskottet (s) tillstyrker förslagen om tilläggsbelopp till basbeloppet och extra avdrag vid taxering. M-, fp-, c- och vpk-ledamöterna yrkar i reservationerna 1-4 bifall till förslagen i de resp. motionerna.

Beträffande sex motioner (m, fp, c och vpk) med olika förslag i frågan om pensionstillskott till personer som begärt undantagande från ATP tillstyrker utskottet bifall till en vpk-motion om att pensionsberedningen närmare skall undersöka dessa pensionärs behov av ekonomiskt stöd. M- och c-ledamöterna anser i reservation 5 att alla pensionärer som begärt undantagande från ATP skall få pensionstillskott medan fp-ledamöterna i reservation 6 anser att pensionsberedningen bör få i uppdrag att komma med förslag till förbättrade förmåner för dem som begärt undantagande från ATP.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning till folkpensioner under förutsättning av bifall till regeringens förslag om tilläggsbeloppet till basbeloppet. I reservationerna 13-16 har m-, fp-, c- och vpk-ledamöterna villkorat sina förslag till medelsanvisning m. m. till bifall till sina resp. förslag i reservationerna 1-5.

I anslutning till anslaget D 3 Bidrag till kommunala bostadsbidrag behandlar utskottet regeringens förslag till förbättrat kommunalt bostadsbi-

drag. Förslaget innebär att möjligheten för en kommun att avstå från att utge KBT tas bort och att det s. k. taket för den del av det kommunala bostadstillägget som berättigar till statsbidrag höjs med 700 kr. fr. o. m. den 1 januari 1988. Förslaget innebär också att reglerna om indragning och förverkande av KBT och om s. k. avhänt kapital vid inkomstberäkningen tas bort. Utskottet tillstyrker förslaget liksom regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker bifall till en motion (c) vari yrkas avslag på förslaget om att kommunerna inte längre skall kunna avstå från att utge KBT. Motionsförslaget följs upp i reservation 18 (c).

Utskottet avstyrker bifall till övriga behandlade motioner. Sammanlagt har 19 reservationer och ett särskilt yttrande avlämnats till betänkandet.

FEMTE HUVUDTITELN

1. Folkpensioner m. m.

Regeringen har under punkt D 2 (s. 60–62) föreslagit riksdagen att dels anta ett förslag till lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av pensionsförmåner m. m. och ett förslag till lag om beräkning av extra avdrag för folkpensionärer vid 1988 års taxering, dels till Folkpensioner för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 50 630 000 000 kr.

De i propositionen intagna författningsförslagen framgår av bilaga 1.

Motioner

1986/87:Sf203 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att höja pensionstillskotten för ålderspensionärer till 50 % av basbeloppet och för förtidspensionärer till 100 % av basbeloppet,

2. att riksdagen beslutar att tillerkänna alla pensionärer med låg eller ingen ATP rätt till pensionstillskott,

3. att riksdagen beslutar att höja folkpensionen till 97 % av basbeloppet,

7. (delvis) att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag att i särskild ordning höja basbeloppet med 400 kr. (samt att därvid besluta justera andra basbeloppsanknutna ersättningar i enlighet med det anförda),

8. att riksdagen beslutar att till Folkpensionering anvisa ett förslagsanslag om 51 130 000 000 kr.

Återstoden av yrkande 7 behandlas i betänkande SfU 1986/87:11.

1986/87:Sf225 av Carl Bildt m. fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om grundläggande krav på ett tryggt och rättvist system för efterlevandepensionering. Motiveringen återfinns i motion So610.

1986/87:Sf234 av Sven-Gösta Signell m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående förtida uttag på pension före den 1 juli 1976.

1986/87:Sf245 av Rune Thorén och Marianne Andersson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts med uppgift att utreda och inkomma med förslag om rätt till retroaktiv pensionspoäng för vård av eget barn.

1986/87:Sf248 av Viola Furubjelke (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av de samlade marginaleffekterna för pensionärer som tillfälligt återgår i tjänst.

1986/87:Sf255 av Gullan Lindblad och Görel Bohlin (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att pensionsberedningen får i uppdrag att utreda möjligheten att införa giftorätt till ATP-poäng.

1986/87:Sf259 av Lennart Brunander och Rune Thorén (c) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen förändrar ATP-reglerna så att den bestraffning som nu sker av vissa pensionärer upphör.

1986/87:Sf260 av Lennart Brunander (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag med innebörd att ålderspension och ATP automatiskt erhålls.

1986/87:Sf261 av Lennart Brunander och Marianne Andersson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av de nu gällande reglerna för utbetalande av änkepension i enlighet med vad som anförts i motionen.

1986/87:Sf272 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

3. att riksdagen beslutar höja folkpensionen till 98 % av basbeloppet för ensamstående och motsvarande höjning för makar,

4. att riksdagen beslutar höja pensionstillskotten för ålderspensionärer till 50 % av basbeloppet och för förtidspensionärer till 100 % av basbeloppet,

5. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag i budgetpropositionen 1987. bil. 7 D 2 Folkpensioner, angående extra höjning av basbeloppet med 400 kr. från den 1 juli 1987,

6. att riksdagen beslutar att under bil. 7. D 2 Folkpensioner, anvisa 140 700 000 kr. utöver regeringens förslag,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag till hur pensionärerna skall kompenseras för devalveringen i enlighet med vad som sägs i motionen,

8. att riksdagen hos regeringen begär tilläggsdirektiv till pensionsberedningen i syfte att få fakta om undantagandepensionärernas situation.

1986/87:Sf286 av Alf Svensson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att pensionsberedningen bör utreda frågan om ett frivilligt sabbatsår mellan 45 och 55 år i enlighet med motionen.

1986/87:Sf299 av Maj-Lis Landberg och Ingvar Björk (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av en översyn av de ekonomiska villkoren för handikappade förtidspensionärer.

1986/87:Sf308 av Karin Israelsson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att tillerkänna alla pensionärer med låg eller ingen ATP rätt till pensionstillskott.

1986/87:Sf316 av Bo Finnkvist och Christer Skoog (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att frågan om efterlönepension eller arbetspension bör ges förtur i pensionsberedningens arbete.

SfU 1986/87:10

1986/87:Sf327 av Maria Leissner och Charlotte Branting (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att pensionsutredningen får tilläggsdirektiv att se över pensionssystemet i syfte att åtgärda den ekonomiska ojämlikhet som skapats mellan kvinnor och män,

2. att riksdagen beslutar hos regeringen begära att pensionsutredningen därvid får i uppdrag att särskilt överväga frågan om giftorätt i ATP,

3. att riksdagen hos regeringen begär att en utredning tillsätts för att undersöka det låga och sjunkande utnyttjandet till rätten att få ATP-poäng för vård av små barn.

1986/87:Sf332 av Elisabeth Fleetwood (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning beträffande de ekonomiska villkoren för handikappade förtidspensionärer.

1986/87:Sf336 av Alf Svensson (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att höja folkpensionen till 97 % av basbeloppet för ogift folkpensionär och till 81 % av basbeloppet för gift pensionär,

2. att riksdagen beslutar att höja pensionstillskotten för ålderspensionärer till 50 % av basbeloppet och för förtidspensionärer till 100 % av basbeloppet,

3. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om beräkningsgrunder för pensionstillskott för de folkpensionärer som står utanför ATP-systemet,

4. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om en särskild uppräknings av basbeloppet samt att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om uppräknings av övriga basbeloppsanknutna ersättningar i enlighet med motionen,

6. att riksdagen beslutar att till Folkpensioner för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 51 350 000 000 kr.

1986/87:Sf340 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en förskjutning av socialförsäkringsavgifterna från delpensionsavgift och ATP-avgift till folkpensionsavgift i enlighet med det anförda,

2. att riksdagen bemyndigar regeringen att överföra 1 000 milj. kr. från delpensionsfonden i enlighet med det anförda. Motiveringen återfinns i motion Fi228.

1986/87:Sf348 av Nils Carlshamre m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:100 bilaga 7 utifrån i motionen angivna motiv beslutar avslå det till propositionen fogade förslaget till lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av pensionsförmåner m. m. och det likaledes bifogade därav avhängiga förslaget till lag om beräkning av extra avdrag för folkpensionärer vid 1988 års taxering,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tidpunkten för en extra basbeloppshöjning,

5. (delvis) att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:100, bilaga 7 beslutar att folkpensionärer som på grund av undantagande från ATP endast uppbär folkpensionens grundbelopp fr. o. m. den 1 januari 1988 skall ha rätt till pensionstillskott (och kommunalt bostadstillägg) i enlighet med vad i motionen anförts,

6. att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:100, bilaga 7 beslutar att – under förutsättning av bifall till yrkandena 1 och 5 ovan – för budgetåret 1987/88 under anslaget D 2 Folkpensioner anvisa 49 865 000 000 kr. under eller förutsättning av bifall till endast yrkande 5, 50 695 000 000 kr.

1986/87:Sf349 av Margareta Andrén m. fl. (fp) vari yrkas

9. att riksdagen avslår det av regeringen föreslagna tilläggsbeloppet till basbeloppet,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande nya direktiv till pensionsberedningen vad gäller de s. k. undantagandepensionärerna,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande änkor till män med undantagande från ATP.

Utskottet

Inledning

Från anslaget D 2. Folkpensioner bekostas folkpension i form av ålderspension, förtidspension och änkepension samt hustrutillägg och barntillägg till den som uppbär ålders- och förtidspension. Vidare bekostas handikappersättning från detta anslag. Folkpensionerna finansieras över budgeten genom en socialavgift, folkpensionsavgiften, och genom skatter.

Utöver folkpensionens generella grundskydd ger den allmänna tillägspensioneringen (ATP) ett pensionsskydd som är relaterat till den försäkrades tidigare förvärvsinkomster. ATP finansieras helt genom socialavgifter.

Ålderspension liksom hel förtidspension eller änkepension utgår för år räknat med 96 % av fastställt basbelopp för ensam pensionär och med sammanlagt 157 % för två pensionsberättigade makar. För den som inte har ATP eller har lågt ATP-belopp kompletteras folkpensionen med pensionsstillskott, som utgår med 48 % av basbeloppet för en ålderspensionär och med 96 % för en förtidspensionär. Pensionstillskottet avräknas mot utgående ATP-pension. Däremot görs ingen avräkning mot annan pension eller annat slag av inkomst.

Bestämmelserna om folkpensionsförmånerna finns i lagen (1962:381) om allmän försäkring, lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension samt lagen (1969:205) om pensionstillskott.

Pensionerna liksom en del andra sociala förmåner är automatiskt värdesäkrade genom anknytningen till basbeloppet inom den allmänna försäkringen.

Basbeloppet, som fastställs av regeringen för varje år, utgör 19 400 kr. multiplicerat med det tal (jämförelsetal) som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i november året före det som basbeloppet avser och

1* Riksdagen 1986/87. II saml. Nr 10

Rättelse: S. 19 rad 34 Står: 80 % Rättat till: 25 % S. 30 rad 9 Står: 1986/87 Rättat till: 1987/88

prisläget i november 1982. Vid fastställande av basbeloppet skall bortses från de prisförändringar som intill utgången av år 1983 följer av devalveringen av den svenska kronan i oktober 1982. Basbeloppet har för år 1987 fastställts till 24 100 kr.

En översyn av pensionssystemet pågår för närvarande i en parlamentariskt tillsatt kommitté, pensionsberedningen (S 1984:03). I direktiven för beredningen framhålls att folk- och tilläggs pensioneringen bör ligga fast i sina grundlinjer och att nuvarande uppbyggnad av pensionssystemet med en grundläggande pensionsnivå oberoende av tidigare förvärvsarbete och kompletterad med en tilläggs pension enligt inkomstbortfallsprincipen bör kvarstå oförändrad. Inte heller finns enligt direktiven skäl att ändra det nuvarande systemet för finansiering av den allmänna pensioneringen. I övrigt står det pensionsberedningen fritt att ta upp de frågor som den finner lämpligt. Direktiven ger emellertid anvisningar om vissa frågor som beredningen bör analysera. Det gäller reglerna för värdesäkring av pensionerna, sambandet mellan avtalspension och allmän pension, reglerna för intjänande av ATP, möjligheterna till rörlig pensionsålder och reformering av efterlevandepensioneringen. Möjligheterna till lagtekniska och administrativa förenklingar inom den allmänna pensioneringen bör också undersökas. De förslag som beredningen lägger fram skall enligt direktiven rymmas inom ramen för oförändrade resurser.

Särskilda insatser för pensionärer

I propositionen föreslår regeringen ett tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av bl. a. pensionsförmåner, livränteförmåner och bidragsförskott. Tilläggsbeloppet skall vara 400 kr. fr. o. m. den 1 juli 1987. Departementschefen motiverar förslaget med att pensionärsorganisationerna i samband med nedskrivningen av den svenska kronan i oktober 1982 var villiga att bära sin del av den ekonomiska bördan som devalveringen medförde i syfte att förbättra landets ekonomi. Enligt departementschefen är den ekonomiska tillväxten nu sådan att pensionärerna bör få del av den i form av särskilda insatser, och regeringens förslag om en engångsskatt på livförsäkringsbolag har gett utrymme för sådana insatser. Genom tilläggsbeloppet beräknas folkpensionernas grundbelopp öka med ytterligare 192 kr. för en ensam pensionär under år 1987 och med 314 kr. för ett pensionärspär. Kostnaderna för den allmänna pensioneringen beräknas öka med 1 740 milj. kr. för budgetåret 1987/88.

I propositionen förordas också att vid 1988 års taxering avdrag enligt punkt 2 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen (1928:370) för nedsatt skatteförmåga för pensionärer skall ske med utgångspunkt i basbeloppet ökat med 400 kr. såvitt avser månaderna juli–december 1987.

Regeringen lägger vidare i propositionen fram förslag om att fr. o. m. den 1 juli 1987 slopa rätten för ålderspensionärer att få avgiftsfri sjukvård under ett år (det s. k. avgiftsfria året). Utskottet behandlar denna fråga i sitt betänkande SfU 1986/87:14. I propositionen föreslås också förbättringar av det kommunala bostadstillägget (KBT) fr. o. m. den 1 januari 1988. Utskottet återkommer i denna fråga nedan på s. 18.

I motion Sf348 av Nils Carlshamre m. fl. yrkande 1 yrkas avslag på

förslaget om ett tilläggsbelopp till basbeloppet. Motionärerna ser ingen anledning att fråga riksdagens tidigare beslut att basbeloppsändringen skall göras en gång om året vid årsskiftet, i synnerhet som den stora grupp pensionärer med låga pensioner vars enda nämnvärda förbättring blir höjt KBT får vänta med denna förbättring till den 1 januari 1988. Den föreslagna finansieringen genom avskaffande av det s. k. fria sjukhusäret bedöms heller inte kunna genomföras redan till halvårsskiftet 1987. Motionärerna har ingen erinran mot att frågan om en extra basbeloppshöjning prövas i anslutning till ordinarie omräkning av basbeloppet, och de begär i yrkande 2 ett tillkännagivande till regeringen om vad de anför om tidpunkten för en extra basbeloppshöjning.

I motion Sf349 av Margareta Andrén m. fl. yrkande 9 yrkas också avslag på förslaget om ett tilläggsbelopp till basbeloppet. I motionen framhålls att folkpatriet tidigare avvisat den s. k. engångsskatten, varför det tilläggsbelopp till basbeloppet som en del av denna skatt används till inte kan tillstyrkas av folkpatriet.

I motionerna Sf203 av Olof Johansson m. fl. yrkandena 1, 3 och 7 (delvis) och Sf272 av Lars Werner m. fl. yrkandena 3-5 och 7 erinras om att regeringen lovat att avkastningen av engångsskatten oavkortat skulle tillfalla de sämst ställda pensionärerna. Motionärerna anser att detta löfte sviks genom den fördelningspolitiska profil regeringens förslag har fått. De yrkar avslag på regeringens förslag om ett tilläggsbelopp till basbeloppet och föreslår i stället, för att förbättra situationen för de sämst ställda pensionärerna, att såväl folkpensionens nivå som pensionstillskotten höjs. Enligt motion Sf203 bör folkpensionens grundnivå höjas med en procentenhet till 97 % av basbeloppet, pensionstillskottet för ålderspension höjas med två procentenheter till 50 % av basbeloppet och pensionstillskotten för förtidspensionärer höjas med fyra procentenheter till 100 % av basbeloppet. I motion Sf272 yrkas en höjning av folkpensionens grundnivå med två procentenheter till 98 % av basbeloppet för ensamstående. Vidare föreslås samma höjning av pensionstillskottet som i motion Sf203. I motion Sf272 yrkande 7 hemställs dessutom att riksdagen begär ett förslag från regeringen om hur pensionärerna skall kompenseras för devalveringen i oktober 1982.

Även Alf Svensson hemställer i motion Sf336 yrkandena 1, 2 och 4 om åtgärder beträffande basbeloppet, folkpension och pensionstillskott som sammanfaller med förslagen i motion Sf203 utom såvitt avser gifta pensionärer för vilka yrkas en höjning av folkpensionens grundnivå med 2,5 procentenheter. Motionären yrkar även en uppräknings med en procentenhet av övriga basbeloppsanknurna pensionsförmåner.

I såväl propositionen som i motionerna Sf203 och Sf272 förordas förbättringar av pensionerna redan den 1 juli 1987 och utskottet delar uppfattningen att det ekonomiska läget medger en särskild insats för pensionärerna redan från nämnda tidpunkt. Utskottet avstyrker således förslaget i motion Sf348 yrkande 2 om att överväganden om ett tilläggsbelopp till basbeloppet skall ske först i anslutning till den ordinarie basbeloppshöjningen den 1 januari 1988.

Vad härefter gäller valet mellan en förbättring av pensionerna genom ett tilläggsbelopp till basbeloppet eller genom en kombination av höjd grundni-

vå på folkpensionen och höjda pensionstillskott konstaterar utskottet att nettoeffekterna för pensionärerna av de båda metoderna inte skiljer sig i någon högre grad. Detta beror på den inverkan beskattningsreglerna och KBT-systemet har. Det s. k. extra avdraget vid beskattningen av pensionärer liksom det kommunala bostadstillägget utgår fullt ut till ålderspensionärer med pensionstillskott eller med så låg ATP att denna inte överstiger vad som kan utgå i pensionstillskott. Vid högre pensionsförmåner eller sidoinkomster av annat slag trappas såväl det extra avdraget som bostadstillägget av efterhand som inkomsten stiger. Varje höjning av grundpensionen, pensionstillskotten eller basbeloppet innebär att avtrappningen måste justeras uppåt i inkomstklasserna om inte alltför kraftiga marginaleffekter skall uppstå. Även om pensionärer med endast folkpension och pensionstillskott skulle få en något högre compensation genom en nivå- och pensionstillskottshöjning än genom en basbeloppshöjning så kan förhållandet bli omvänt för pensionärer med mycket låg ATP. För pensionärer med högre ATP ger en basbeloppshöjning i regel en något bättre compensation. Vid bedömningen av vilken metod som är att föredra fäster utskottet stort avseende vid regeringens syfte med att föreslå ett tilläggsbelopp, nämligen att till en del kompensera pensionärerna för den avräkning på basbeloppshöjningen som skedde till följd av devalveringen av den svenska kronan i oktober 1982. Eftersom avräkningen berörde såväl folkpensionärer som ATP-pensionärer anser utskottet det rimligt att compensationen sker genom ett höjt basbelopp. Utskottet tillstyrker propositionens förslag och avstyrker bifall till motion Sf203 yrkandena 1, 3 och 7 sistnämnda yrkande i motsvarande del och motionerna Sf272 yrkandena 3–5, Sf348 yrkande 1, Sf349 yrkande 9 och Sf336 yrkandena 1, 2 och 4.

Vad slutligen gäller yrkandet i motion Sf272 om behovet av ett förslag från regeringen om hur pensionärerna skall kompenseras för devalveringen vill utskottet till vad ovan anförts tillägga att möjligheten av ytterligare åtgärder i detta syfte får bedömas mot bakgrund av den samhällsekonomiska utvecklingen. Utskottet avstyrker bifall till motion Sf272 även i denna del.

Utskottet föreslår en teknisk justering i den föreslagna lagen om beräkning av extra avdrag för folkpensionärer vid 1988 års taxering.

Ansökan om ålderspension

För att få ålderspension enligt lagen om allmän försäkring krävs att den försäkrade gör en ansökan härom hos den försäkringskassa där sökanden är inskriven. Ansökan görs på av riks försäkringsverket fastställt formulär. Ansökningsblanketten innehåller, förutom uppgifter om civilstånd, barn under 16 år, tidigare förvärvsarbete utomlands och utländska pensioner eller yrkesskadeersättningar, även uppgifter för beräkning och inbetalning av preliminär skatt och för utbetalning av pensionen.

Lennart Brunander begär i motion Sf260 att förfarandet med en särskild ansökan om ålderspension tas bort. Motionären föreslår – som ett tänkbart förfarande vid en automatisk utbetalning av ålderspension – att den försäkrade tre månader före 65-årsdagen får ett meddelande om att ålderspension kommer att utbetalas från en viss dag och med ett visst belopp.

Den som har andra önskemål eller anser sig ha fått fel belopp angivet får begära den ändring han önskar.

SfU 1986/87:10

När utskottet vid föregående riksmöte avstyrkte bifall till en motion med motsvarande innehåll (se SfU 1985/86:15) skedde detta med hänvisning till ett pågående arbete inom riks försäkringsverket angående aviserings- och ansökningsförfarandet på pensionsområdet. Utskottet har nu inhämtat att en arbetsgrupp inom riks försäkringsverket under år 1986 undersökt möjligheterna att bevilja ålderspension utan ansökan. Ett förslag från arbetsgruppen om att slopa ansökningsförfarandet kommer att behandlas i verkets styrelse under våren 1987. Utskottet anser att resultatet av denna behandling bör avvaktas och att någon åtgärd med anledning av motion Sf260 för närvarande inte är påkallad.

Pensionsåldern m. m.

Den allmänna pensionsåldern är 65 år, och ålderspension utbetalas fr. o. m. den månad den försäkrade fyller 65 år. Det är också möjligt att göra förtida resp. uppskjutet uttag av ålderspension. Förtida uttag kan ske tidigast fr. o. m. den månad då den försäkrade fyller 60 år. Pensionsbeloppet minskas då med 0,5 % för varje månad pensionen tas ut före den månad den försäkrade fyller 65 år. Minskningen av pensionsbeloppet blir sedan livsvarig. På motsvarande sätt innebär uppskjutet uttag av ålderspension att pensionsbeloppet höjs med 0,6 % för varje månad som uttaget skjuts upp efter den månad den försäkrade fyller 65 år. Hänsyn tas dock inte till tid efter ingången av den månad under vilken den försäkrade fyllt 70 år. Förtida resp. uppskjutet uttag av pension måste i förekommande fall avse såväl folkpension som tilläggspension.

I motion Sf286 av Alf Svensson begärs att pensionsberedningen skall utreda frågan om införande av ett frivilligt sabbatsår mellan 45 och 55 års ålder. Det borde enligt motionären vara möjligt för den enskilde att göra ett förtida uttag av ålderspension under ett sabbatsår på samma villkor som gäller för förtida uttag. Bo Finnkvist och Christer Skoog begär i motion Sf316 ett uttalande av innebörd att frågan om efterlönepension eller arbetspension vid s. k. äldreavgångar skall ges förtur i pensionsberedningens arbete.

När utskottet behandlade liknande yrkanden vid föregående riksmöte (se SfU 1985/86:15) erinrade utskottet om att det ingår i pensionsberedningens arbetsuppgifter att analysera möjligheterna till en rörlig pensionsålder. I direktiven för beredningen påpekas särskilt att verkningarna av 1976 års pensionsreform, varigenom ökade möjligheter till rörlig pensionsålder infördes, bör uppmärksammas. Syftet med reformen var att göra det möjligt för den enskilde att anpassa tidpunkten för pensioneringen efter individuella behov och önskemål. Ett särskilt problem som blivit aktuellt på senare år är enligt direktiven den förtidspensionering på arbetsmarknadsmässiga grunder som sker efter vissa driftinskränkningar och därav följande arbetslöshet, s. k. 58,3-årspensionering. I det sammanhanget har de äldres situation på arbetsmarknaden och deras möjligheter att på eget initiativ lämna sitt arbete före 65 års ålder diskuterats. Beredningen skall mot denna bakgrund överväga om nuvarande regler för den rörliga pensionsåldern är tillfredsstäl-

lande ur lagteknisk och administrativ synpunkt. Beredningen skall också pröva möjligheterna till frivillig avgång från arbetsmarknaden före den ordinarie pensionsåldern. Ett eventuellt förslag på det här området får dock enligt direktiven inte bygga på att samhället tar kostnadsansvaret för sådana avgångar från arbetsmarknaden. Utskottet ville inte föregripa resultatet av beredningens arbete och avstyrkte därför bifall till motionsyrkandena i fråga. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Utskottet som inhämtat från pensionsberedningen att ett ställningstagande i frågor om rörlig pensionsålder kan förväntas under 1987 anser att riksdagen bör vidhålla sitt tidigare beslut och avslå motionerna Sf286 och Sf316.

Motion Sf234 av Sven-Gösta Signell m. fl. tar upp frågan om en översyn av bestämmelserna om förtida uttag som gjorts före den 1 juli 1976 då pensionsåldern sänktes från 67 till 65 år. Motionärerna framhåller att pensionärer som gjort ett sådant uttag är i ett sämre ekonomiskt läge än pensionärer som tog förtida uttag först efter den 1 juli 1976.

Utskottet avstyrkte vid riksmötet 1983/84 bifall till en motion med motsvarande innehåll (se SfU 1983/84:21). Utskottet hänvisade då till den bedömning som gjordes av pensionsålderskommittén i betänkandet (SOU 1974:15), Sänkt pensionsålder m. m., vid kommitténs övervägande av om en omräkning skulle ske av sådana i förtid uttagna och uppskjutna pensioner, som utgick vid tidpunkten för pensionsålderssänkningen. Kommittén anförde:

Hela resonemanget om att de pensioner, som reducerats på grund av förtida uttag, av rättviseskäl bör uppräknas bygger på tanken att dessa pensioner bör "nollställas" i förhållande till situationen efter det att en generell sänkning av pensionsåldern har skett. Härvid får man dock tänka på hela den pensionärskader, som enligt tidigare regler pensionerats vid 67 års ålder. Samma rättviseskäl kan anföras för en kompensation åt dessa pensionärer på grund av att de nytillkommande pensionärerna får oreducerad pension redan vid 65 års ålder. Om man räknar om alla förtida och uppskjutna uttag och sätter dem i relation till de nya bestämmelserna kan detta sägas vara en "orättvisa" mot dem som enligt de gamla bestämmelserna uttagit sin pension vid 67 års ålder. Dessa får inte två år "till skänks" som de som uttagit pensionen i förtid eller uppskjutit sitt uttag.

Av det anförda framgår att rättviseskäl lika gärna kan åberopas mot en uppräkning som för en sådan. Kommittén har kommit till den uppfattningen, att omräkning av det bestånd av i förtid uttagna och uppskjutna pensioner, som finns vid tidpunkten för pensionsålderssänkningen, inte bör ske.

Kommittén föreslog emellertid vissa undantagsbestämmelser för personer som var födda under något av åren 1909–1912 och som inte uppnått 67 års ålder före den 1 januari 1976. Minskningen av deras pensioner föreslogs ske med inte högre belopp än som motsvarade det antal månader varunder pensionen utgått före sistnämnda dag, till vilket antal skulle läggas de månader med förtida uttag som därefter eventuellt återstod till ingången av den månad varunder den försäkrade fyllde 65 år.

Efter förslag i proposition 1974:129 har riksdagen antagit övergångsbestämmelser i enlighet med kommitténs förslag (SfU 1974:32 och rskr. 332). Vidare bör dock nämnas att pensionsålderskommittén i sitt betänkande

(SOU 1975:10) Rörlig pensionsålder föreslog en sänkning av reduktionsfaktorn vid förtida uttag från 0,6 till 0,5 % per månad. Enligt kommitténs uppfattning borde denna mera gynnsamma faktor även komma dem till godo som före den 1 juli 1976 gjort förtida uttag av sin ålderspension. Detta förslag blev också riksdagens beslut (prop. 1975:97, SfU 15 och rskr. 222).

Enligt utskottets uppfattning har fortfarande inget nytt tillkommit i denna fråga som bör föranleda riksdagen att frånga sin tidigare bedömning och besluta om en retroaktiv ändring i de från år 1976 gällande övergångsbestämmelserna. Utskottet avstyrker bifall till motion Sf234.

Pensionstillskott vid undantagande från ATP

Pensionärer utan ATP eller med låg ATP har såsom ovan nämnts utöver grundpension rätt till pensionstillskott. Före den 1 januari 1982 fanns en möjlighet att anmäla undantagande från ATP vad avser inkomster av annat förvärvsarbete än anställning. Ett sådant undantagande kan helt eller delvis reducera pensionstillskotten eftersom vid bedömningen av rätten till pensionstillskott hänsyn skall tas till den ATP som skulle ha utgivits om undantagande inte hade skett. Reducering sker i vissa fall även beträffande pension till änka efter den som haft undantagande från ATP.

Frågan om rätt till pensionstillskott tas upp i ett flertal motioner.

I motion Sf348 av Nils Carlshamre m. fl. yrkande 5 (delvis) begärs ett beslut om att sådana pensionärer som på grund av undantagande från ATP endast uppbär folkpensionens grundbelopp fr. o. m. den 1 januari 1988 skall ha rätt till pensionstillskott. Margareta Andrén m. fl. begär i motion Sf349 yrkandena 11 och 12 att pensionsberedningens direktiv skall ändras och beredningen ges i uppdrag att föreslå förbättrade förmåner för de s. k. undantagandepensionärerna. Vidare förutsätter motionärerna att förslag om pensionstillskott till de s. k. undantagandeänkorna förelägs riksdagen under våren och begär ett tillkännagivande härom till regeringen. I motionerna Sf203 av Olof Johansson m. fl. yrkande 2 och motion Sf308 av Karin Israelsson m. fl. begärs att alla pensionärer med låg eller ingen ATP skall få rätt till pensionstillskott. Lars Werner m. fl. begär i motion Sf272 yrkande 8 att pensionsberedningen skall ges tilläggsdirektiv att ta fram fakta om undantagandepensionärernas ekonomiska situation. Alf Svensson slutligen anför i motion Sf336 yrkande 3 att de pensionärer som står utanför ATP-systemet bör få pensionstillskott i den mån de berörda pensionärernas alternativa penningplacering – i t. ex. en privat pensionsförsäkring – har en lägre avkastning än det belopp pensionstillskottet ger.

Utskottet har under en följd av år behandlat yrkanden om rätt till pensionstillskott vid undantagande från ATP. Senast skedde detta i utskottets av riksdagen godkända betänkande SfU 1985/86:15. Utskottet har därvid hänvisat till pensionskommitténs betänkande (SOU 1977:46). Kommittén har i detta framhållit att bakgrunden till att undantagande från ATP påverkar pensionstillskottet är att man inte velat medverka till att förmåner utgår som inte skulle ha utgått om vederbörande varit med i ATP. En person som valt undantagande från ATP har samtidigt valt att disponera sina inkomster på ett

annat sätt. I stället för avgifter till ATP kan motsvarande belopp ha använts för att teckna en privat pensionsförsäkring. För den som så önskar har det under hela den tid som ATP-försäkringen existerat funnits möjligheter att gå in i försäkringen om man varit i förvärsaktiv ålder och stått utanför systemet på grund av undantagande från ATP. Kommittén har mot denna bakgrund gjort bedömningen att nuvarande bestämmelser såvitt gäller rätt till pensionstillskott bör gälla även i fortsättningen. Utskottet och riksdagen har anslutit sig till denna bedömning.

I direktiven till pensionsberedningen har angivits att någon ändring vad gäller rätten till pensionstillskott inte bör komma i fråga när det gäller pensionstillskott till den som begärt undantagande från ATP och inte betalat sin ATP-avgift. Med hänsyn till osäkerheten om levnadsvillkoren för pensionärer som på grund av att de begärt undantagande från ATP inte kan erhålla pensionstillskott anser utskottet emellertid att det finns skäl att närmare undersöka deras behov av ekonomiskt stöd. En sådan undersökning bör kunna ske inom pensionsberedningen. Vad utskottet anfört bör med bifall till motion Sf272 yrkande 8 ges regeringen till känna. I avvaktan på resultatet av den förordade undersökningen avstyrker utskottet bifall till motionerna Sf203 yrkande 2, Sf308, Sf336 yrkande 3, Sf348 yrkande 5 (delvis) och Sf349 yrkande 11.

Såvitt gäller frågan om pensionstillskott till änkor vars män begärt undantagande från ATP har utskottet erfarit att ett förslag i frågan inom kort kommer att föreläggas riksdagen. Motion Sf349 yrkande 12 behöver därför inte föranleda någon åtgärd.

Pensionspoäng och poängår

För varje år för vilket pensionsgrundande inkomst (PGI) fastställts för en försäkrad skall pensionspoäng tillgodoräknas honom. Med sådant poängår jämställs sedan den 1 januari 1982 år under vilket en förälder vårdat barn som inte har fyllt tre år. För full pension från ATP krävs att pensionären tillgodoräknats minst 30 poängår. För den som är född under något av åren 1915–1923 skall talet 30 utbytas mot talet 20 utökat med ett för varje år som den försäkrade är född senare än år 1914. Dessutom skall en ökning ske med en tiondel av det antal år som en försäkrad i denna åldersgrupp inte tillgodoräknats pensionspoäng på grund av undantagande från ATP eller utebliven avgiftsbetalning. Möjligheten att begära undantagande från ATP upphörde med utgången av år 1981. Personer som är födda före år 1924 fick dock möjlighet att behålla ett tidigare undantagande från ATP.

Lennart Brunander och Rune Thorén begär i motion Sf259 ändrade regler för ATP-systemet så att den som begärt undantagande från ATP inte får sin ATP reducerad utöver den reducering som själva undantagandet omfattar. Motionen riktar sig således mot de övergångsregler som gäller för personer födda under åren 1915–1923.

Den fråga som tas upp i motion Sf259 har anknytning till vad utskottet anfört ovan angående undantagande från ATP. Regler angående reducering av ATP för den som var född under åren 1915–1923 och som helt eller delvis stod utanför ATP tillkom redan i samband med införandet av ATP. Syftet

härmed var att undvika att någon skaffade sig obefogade fördelar på pensioneringens bekostnad. Utskottet finner mot denna bakgrund inte anledning förorda någon ändring i bestämmelserna i fråga och avstyrker bifall till motion Sf259.

Maria Leissner och Charlotte Branting begär i motion Sf327 en översyn av pensionssystemet ur jämlikhetssynpunkt. De negativa effekterna av nuvarande regelsystem kommer enligt motionärerna framför allt till synes i samband med skilsmässor. Så länge två makar lever i ekonomisk gemenskap kan de göra en fördelning av hemarbete och lönearbete utan att detta går ut över deras gemensamma försörjning. I samband med en eventuell skilsmässa visar det sig däremot att ATP-poängen endast tillfaller den som utfört lönearbetet. Motionärerna anser därför att frågan bör ses över av pensionsberedningen och då särskilt om giftorätt till ATP-poäng bör införas. Slutligen anser de att orsaken till att regeln om ATP-poäng för vård av barn har använts i begränsad omfattning bör undersökas. Frågan om giftorätt till ATP-poäng tas också upp i motion Sf255 av Gullan Lindblad och Görel Bohlin och motionärerna begär att pensionsberedningen skall få i uppdrag att utreda möjligheten att införa en sådan rätt. I motion Sf245 av Rune Thorén och Marianne Andersson tas frågan om retroaktiv ATP-poäng för vård av barn upp. Enligt motionärerna bör denna rätt gälla alla som efter den 1 januari 1960 vårdat egna barn under tre år.

Frågan om införande av giftorätt till ATP-poäng har tidigare behandlats av utskottet (se senast SfU 1985/86:15). Utskottet hänvisade då till pensionskommitténs betänkande Familjepension (SOU 1981:61) vari kommittén avvisade tanken på en delning mellan makar av intjänad pensionsrätt. Kommittén ansåg att ett system med poängdelning skulle stå i motsättning till principerna på familjepolitikens och jämställdhetspolitikens område. Varje individ borde enligt kommitténs uppfattning i pensionshänseende behandlas som ekonomiskt självständig. Ett system med poängdelning skulle dessutom medföra stora svårigheter att finna en tillämpbar teknisk metod. Mot denna bakgrund avstyrkte utskottet bifall till motionsyrkanden om giftorätt till ATP-poäng. Utskottet anser att kommitténs invändningar mot införande av giftorätt till ATP-poäng fortfarande är berättigade och avstyrker bifall till motion Sf255 och motion Sf327 i motsvarande del.

Även en motion om retroaktiv rätt till ATP-poäng för vård av barn före år 1982 avslogs av riksdagen vid föregående riksmöte. I det förenämnda betänkandet SfU 1985/86:15 erinrade utskottet om att dåvarande departementschefen i samband med införandet av rätt till ATP-poäng för vård av barn uttalade att reformen var klart avgränsad. Enligt utskottets uppfattning borde någon retroaktiv rätt till ATP-poäng för vård av barn inte införas. I stället borde olika åtgärder av social- och arbetsmarknadspolitiskt slag genomföras för att stärka ATP-skyddet för småbarnsföräldrar. Utskottet erinrade också om att de nuvarande reglerna för ATP-beräkning ger ett visst skydd för föräldrar som avstår från förvärvsarbete för att vårda egna barn. Det ingår dessutom i pensionsberedningens uppdrag att se över reglerna för intjänande av ATP-rätt. Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla sitt tidigare beslut och avstyrker bifall till motion Sf245 i motsvarande del.

Enligt tillgänglig statistik från riks försäkringsverket minskade antalet

försäkrade som utnyttjade rätten till ATP-poäng för vård av barn från 15 250 år 1982 till 3 620 år 1984. Minskningen är så pass anmärkningsvärd att utskottet förutsätter att riksförsäkringsverket såsom tillsynsmyndighet överväger möjliga orsaker till varför minskningen skett och – om så bedöms nödvändigt – tar initiativ till att ytterligare information om rätten till ATP-poäng för vård av barn sprids till försäkrade som kan beröras av förmånen. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida i frågan anser utskottet inte påkallad, och utskottet avstyrker bifall till motion Sf327 även i nu behandlad del.

Efterlevandepensionering

Regeringen avlämnade hösten 1983 en proposition (1983/84:73) med förslag till reformering av efterlevandepensioneringen. Propositionen återkallades eftersom en bred parlamentarisk uppslutning kring förslagen ej gick att uppnå. Frågan om en reformering av efterlevandepensioneringen har därefter hänskjutits till pensionsberedningen för ny behandling.

I motion Sf225 yrkande 2 av Carl Bildt m. fl. begärs ett tillkännagivande om att vissa grundkrav måste ställas på ett nytt system för efterlevandepension. Ett sådant krav är att rättssäkerheten måste tryggas genom att "intjänad" och registrerad pensionsrätt skall finnas kvar och aktualiseras när mannen avlider. Ett annat krav är att övergångstiden till ett nytt system skall vara så lång att familjerna får möjlighet att till överkomliga kostnader bygga upp ett kompletterande pensionsskydd. Systemet måste också utformas så att en efterlevande förälder får ekonomisk möjlighet att ägna sig åt hem och familj så länge detta behövs.

Ett likartat motionskrav avstyrktes av utskottet vid föregående riksmöte. I sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1985/86:15 erinrade utskottet om att frågan om hur ett nytt system för efterlevandepensioneringen skulle utformas lämnats öppen i direktiven till pensionsberedningen. Utskottet utgick från att beredningen arbetade utifrån målsättningen att åstadkomma ett förslag med bred parlamentarisk förankring och fann mot denna bakgrund inte anledning för riksdagen att göra något tillkännagivande om riktlinjer för utredningsarbetet. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker bifall till motion Sf225 yrkande 2.

Fr. o. m. den 1 juli 1960 slopades den dittillsvarande inkomstprövningen av änkepensionerna. För den som blivit änka före denna tidpunkt infördes i samband härmed vissa övergångsregler. Om maken avlidit före den 1 juli 1958 skulle hela änkepensionen inkomstprövas. Hade dödsfallet inträffat under tiden den 1 juli 1958–den 30 juni 1959 omfattade inkomstprövningen två tredjedelar av änkepensionen. Om dödsfallet slutligen inträffat under tiden den 1 juli 1959–den 30 juni 1960 skulle en tredjedel av änkepensionen inkomstprövas.

Lennart Brunander och Marianne Andersson begär i motion Sf261 förslag till ändring av de nämnda reglerna så att inkomstprövningen slopas. Motionärerna hävdar att nuvarande regler dels är orättvisa, dels medför ett ganska stort merarbete för försäkringskassorna.

När utskottet vid föregående riksmöte avstyrkte bifall till en motion med

motsvarande innehåll (se SfU 1985/86:15) skedde detta med hänvisning till att såväl pensionskommittén som på sin tid pensionsförsäkringskommittén utrett frågan och funnit att sociala skäl knappast kunde åberopas för ett slopande av inkomstprövningen eftersom en sådan åtgärd främst skulle gynna de änkor som hade andra inkomster vid sidan av änkepensionen. Ändringen skulle däremot inte vara till någon fördel för de änkor som befinner sig i en ekonomiskt svag situation. Kostnaderna för att slopa inkomstprövningen, som av pensionskommittén beräknades till mer än 10 milj. kr., skulle enligt kommittén kunna användas till mer angelägna ändamål. Eftersom kommittén samtidigt lade fram förslag om en reformering av efterlevandepensioneringen, som bl. a. innebar att stödet till efterlevande vuxna gavs en mer behovsinriktad utformning, fann den det inte motiverat att samtidigt föreslå en åtgärd som fick till följd att änkepensioneringen i dess nuvarande form ytterligare framhävdes. Utskottet anslöt sig till denna bedömning och finner nu inte anledning till ett ändrat ståndpunktstagande. Utskottet avstyrker således bifall till motion Sf261.

Övriga yrkanden om pensionsfrågor

I motionerna Sf299 av Maj-Lis Landberg och Ingvar Björk och Sf332 av Elisabeth Fleetwood begärs att en utredning ser över de ekonomiska villkoren för handikappade förtidspensionärer. Enligt motionärerna har en rapport från statistiska centralbyrån (SCB) visat att handikappade lever på en lägre "ekonomisk och social" nivå än övriga medborgare. Situationen uppges vara svårast för dem som är förtidspensionärer, eftersom dessa ofta inte hunnit få några ATP-poäng. En handikappad förtidspensionär eller ålderspensionär kan enligt motionärerna heller inte få full handikappersättning. Vidare påpekas att den som blir synskadad efter 65 års ålder över huvud taget inte kan få handikappersättning.

Utskottet vill inledningsvis i sak bemöta motionärerna enligt det följande. Handikappersättning utges inte – oavsett handikapp – för nedsättning av funktionsförmågan som uppkommit efter sextiofemårsdagen. Behovet av fortsatt handikappersättning för den som redan uppbär sådan skall omprövas i samband med beslut om förtidspension eller då den försäkrade tillerkänns ålderspension. Föreligger emellertid vid en sådan omprövning alltså ett stort stödbehov föreligger inga lagliga hinder att den försäkrade tillerkänns hel handikappersättning.

Grunden för det ekonomiska stödet för förtidspensionärer utgörs av den allmänna pensioneringen och däri ingående särskilda pensionsförmåner. Utskottet har ovan erinrat om att pensionssystemet för närvarande är föremål för en samlad genomgång inom den parlamentariskt sammansatta pensionsberedningen. Vid sidan av pensionsförmånerna kan handikappade personer, beroende på handikappets art och svårighetsgrad, få del av andra bidrags- och stödformer från stat och kommun. En kartläggning av det ekonomiska stödet till handikappade har föregående år redovisats av statens handikappråd i departementspromemorian Ds S 1985:6 och bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Med hänsyn till det pågående utrednings- och beredningsarbetet finner

utskottet inte nu anledning att förorda att en ytterligare utredning tillkallas för att se över de ekonomiska villkoren för handikappade förtidspensionärer. Utskottet avstyrker således bifall till motionerna Sf299 och Sf332.

Viola Furubjelke (s) begär i motion Sf248 ett tillkännagivande om behovet av en översyn av de samlade margineffekterna för pensionärer som tillfälligt återgår i tjänst.

Den problematik motionären tagit upp har belysts av utskottet ovan vid behandlingen av förslagen om särskilda insatser för pensionärerna. Att margineffekterna vid en inkomstökning blir särskilt kännbara för pensionärer sammanhänger främst med den samtidiga avtrappningen av det extra avdraget vid beskattningen och det kommunala bostadsbidraget. Även inkomstprövade kommunala tjänster m.m. ger margineffekter. Dessa effekter kan inom nuvarande skatte- och bostadsbidragssystem endast minskas genom en långsammare avtrappning av avdrag och bidrag. Förutom att en sådan åtgärd blir kostnadskrävande kan den också ge pensionärer fördelar i skatte- och bidragshänseende som inte kommer förvärvsarbetande i motsvarande inkomstlägen till del. Med det anförda får motion Sf248 anses besvarad.

Anslagsfrågor

Regeringen har till anslaget D 2 Folkpensioner föreslagit ett förslagsanslag av 50 630 000 000 kr.

I motion Sf348 yrkande 6 av Nils Carlshamre m. fl. begär motionärerna – under förutsättning av bifall till deras yrkande om avslag på regeringens förslag om tilläggsbelopp och om pensionstillskott till personer som begärt undantagande från ATP – att under anslaget skall anvisas 49 865 000 000 kr. Om endast yrkandet om pensionstillskott vinner bifall begär de att 50 695 000 000 kr. skall anvisas.

Olof Johansson m. fl. yrkar i motion Sf203 yrkande 8 att till följd av de ovan behandlade yrkandena i motionen om förbättrade pensioner skall anvisas 51 130 000 000 kr. under anslaget. I motion Sf340 av samma motionärer begärs ett tillkännagivande om att en förskjutning av socialförsäkringsavgifterna skall ske från delpensionsavgift och ATP-avgift till folkpensionsavgift på så sätt att delpensionsavgiften sänks med 0,3 % och ATP-avgiften med 0,2 % medan folkpensionsavgiften höjs med 0,5 %. Vidare begärs att regeringen skall bemyndigas att föra över 1 miljard kronor från delpensionsfonden till statsbudgeten. Bakgrunden till förslaget är dels yrkanden i motion Sf203 om åtgärder för pensionärerna, dels att motionärerna har yrkat avslag på regeringens förslag i budgetpropositionen om en höjd kompensationsgrad från delpensioneringen. Utskottet har behandlat denna fråga i betänkandet SfU 1986/87:13.

Lars Werner m. fl. begär i motion Sf272 yrkande 6 att till följd av motionärernas förslag om särskilda åtgärder för pensionärer ett anslag om 50 770 700 000 kr. skall anvisas till folkpensioner. Alf Svensson yrkar till följd av sitt åtgärdsförslag i motion Sf336 att anslaget skall beräknas till 51 350 000 000 kr. (yrkande 6).

Utskottet har ovan tillstyrkt regeringens förslag om ett tilläggsbelopp till

basbeloppet. Utskottet har vidare avstyrkt de nu berörda förslagen i motionerna Sf348, Sf203, Sf272 och Sf336 om olika åtgärder för pensionärer. Utskottet har i betänkandet SfU 1986/87:13 även tillstyrkt regeringens förslag om höjd kompensationsgrad från delpensioneringen. Till följd härav tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning till folkpensioner och avstyrker bifall till de ovannämnda motionerna i motsvarande delar ävensom motion Sf340 yrkandena 1 och 2.

SfU 1986/87:10

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *särskilda insatser för pensionärer*
att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del och med avslag på motionerna 1986/87:Sf348 yrkandena 1 och 2, 1986/87:Sf349 yrkande 9, 1986/87:Sf203 yrkandena 1, 3 och 7, sistnämnda yrkande i motsvarande del, 1986/87:Sf272 yrkandena 3–5 och 7 och 1986/87:Sf336 yrkandena 1, 2 och 4 antar dels i propositionen framlagt förslag till lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av pensionsförmåner m. m., dels lag om beräkning av extra avdrag för folkpensionärer vid 1988 års taxering i av utskottet i bilaga 2 föreslagen lydelse,
2. beträffande *ansökan om ålderspension*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf260,
3. beträffande *pensionsåldern m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf286, 1986/87:Sf316 och 1986/87:Sf234,
4. beträffande *pensionstillskott vid undantagande från ATP*
att riksdagen dels avslår motionerna 1986/87:Sf203 yrkande 2, 1986/87:Sf308, 1986/87:Sf336 yrkande 3, 1986/87:Sf348 yrkande 5 i motsvarande del, 1986/87:Sf349 yrkandena 11 och 12, dels med bifall till motion 1986/87:Sf272 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
5. beträffande *giftorätt till ATP-poäng m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf255 och 1986/87:Sf327 yrkandena 1 och 2,
6. beträffande *retroaktiv ATP-poäng för vård av barn*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf245,
7. beträffande *utnyttjande av ATP-poäng för vård av barn*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf327 yrkande 3,
8. beträffande *övergångsregler för ATP*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf259,
9. beträffande *efterlevandepensionering*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf225 yrkande 2,
10. beträffande *inkomstprövning av änkepension*
att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf261,
11. beträffande *de ekonomiska villkoren för handikappade förtidspensionärer*
att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf299 och 1986/87:Sf332,

12. beträffande *marginaleffekter för pensionärer som tillfälligt återgår i tjänst*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf248.

13. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1986/87:Sf203 yrkande 8, 1986/87:Sf272 yrkande 6, 1986/87:Sf336 yrkande 6 och 1986/87:Sf348 yrkande 6 till *Folkpensioner* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 50 630 000 000 kr.,

14. beträffande *ändrat socialavgiftsuttag och överföring av delpensionsmedel*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf340 yrkandena 1 och 2.

2. Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension

Regeringen har under punkt D 3 (s. 62–63) föreslagit riksdagen att dels anta ett förslag till lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension, dels till Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension för budgetåret 1987/88 anvisa ett förslagsanslag av 1 524 000 000 kr.

Det i propositionen intagna författningsförslaget framgår av bilaga 2.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1986/87

1986/87:Sf203 av Olof Johansson m. fl. (c) vari yrkas

5. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om tvingande regler för kommunerna beträffande KBT.

1986/87:Sf263 av Marianne Andersson och Ingbritt Irhammar (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ersättning som ej utbetalats ej skall ingå i inkomstberäkning som grundar annan förmån.

1986/87:Sf295 av förste vice talman Ingegerd Troedsson och Blenda Littmarck (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att undantagandepensionärernas och deras änkors rätt till KBT skall grundas på de inkomster de verkligen uppbär.

1986/87:Sf302 av Karl-Erik Svartberg m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om justering av reglerna för KBT för pensionärer.

1986/87:Sf348 av Nils Carlshamre m. fl. (m) vari yrkas

5. (delvis) att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:100 bilaga 7 beslutar att folkpensionärer som på grund av undantagande från ATP endast uppbär folkpensionens grundbelopp fr. o. m. den 1 januari 1988 skall ha rätt till (pensionstillskott och) kommunalt bostadstillägg i enlighet med vad i motionen anförts.

Kommunalt bostadstillägg (KBT) utges som tilläggsförmån till den som är mantalsskriven i en kommun och uppbär folkpension i form av ålderspension, förtidspension eller änkepension. KBT utges om kommunen så beslutar och enligt grunder som den enskilda kommunen bestämmer. Kommunerna har sålunda full frihet att utforma grunder enligt sina egna ekonomiska förutsättningar. Inkomstprövningsreglerna är dock fastlagda i lag. Dessa innebär att bostadstillägget minskas med en tredjedel av den pensionsberättigades årsinkomst som överstiger 750 kr. för den som är gift och 1 000 kr. för annan pensionär. I inkomstunderlaget inräknas bl. a. inte ATP till den del den föranlett minskning av pensionstillskott. För de s. k. undantagandepensionärerna medför detta att den del de skulle ha haft i ATP utöver pensionstillskott om undantagande ej gjorts räknas in i inkomstunderlaget och påverkar KBT. Samtliga kommuner har beslutat att KBT skall kunna utges.

Kommunerna får statsbidrag med 25 % av sina bidragsberättigade kostnader för KBT. Statsbidrag utges under förutsättning att kommunen täcker minst 80 % av den del av den månatliga bostadskostnaden som överstiger 80 kr. men inte 800 kr. för ogift pensionär och 950 kr. för makar.

Den som i en ansökan om KBT åberopar en oriktig uppgift rörande de ekonomiska förhållandena riskerar att ansökan avslås och att förmånen förverkas. Den som uppbär KBT är skyldig att till försäkringskassan anmäla om väsentligt ändrade ekonomiska förhållanden inträder. Underläts en sådan anmälan kan förmånen dras in och förverkas. Samma påföljd riskerar den som utan – eller mot uppenbarligen otillräckligt – vederlag avhänder sig inkomst eller egendom (s. k. avhänt kapital) av sådan omfattning att det inverkar vid beräkningen av KBT. I stället för eller jämte sådan nu nämnd påföljd riskerar den pensionsberättigade att det avhända kapitalet helt eller delvis räknas in när den pensionsberättigades årsinkomst fastställs.

I propositionen föreslås att möjligheten för en kommun att avstå från att utge KBT tas bort. Det s. k. taket för den del av det kommunala bostadstillägget som berättigar till statsbidrag föreslås bli höjt med 700 kr. fr. o. m. den 1 januari 1988. Detta innebär att statsbidrag kommer att kunna utges med 25 % av den del av den månatliga bostadskostnaden som överstiger 80 men inte 1 500 kr. för en ogift pensionär och 1 650 kr. för makar. I propositionen föreslås vidare att reglerna om indragning och förverkande av KBT och om s. k. avhänt kapital vid inkomstberäkning för KBT tas bort.

I motion Sf203 av Olof Johansson m. fl. (c) yrkande 5 yrkas avslag på förslaget om att kommunerna inte längre skall kunna avstå från att utge KBT. Motionärerna pekar på att det är kommunerna som har de bästa förutsättningarna för att skapa goda möjligheter till en bra bostadsstandard för pensionärerna. Det är därför enligt motionärerna rimligt att kommunerna också i fortsättningen har möjlighet att väga olika insatser mot varandra för att tillgodose dessa mål.

Utskottet anser att det ligger ett stort värde i att alla pensionärer oavsett bostadstyp ges möjlighet till KBT. Bidraget utgör en viktig del av

den ekonomiska grundtryggheten för pensionärer med låga inkomster. Utskottet ser därför med tillfredsställelse på den avsevärda förbättring av KBT som propositionens förslag innebär. Särskilt värdefullt finner utskottet det vara att förslaget i hög grad bidrar till att utjämna skillnaderna i KBT mellan kommunerna, och utskottet har därför ingen erinran mot att tvingande regler om att utge KBT till visst lägsta belopp införs.

På grund av det anförda tillstyrker utskottet propositionens förslag och avstyrker bifall till motion Sf203 yrkande 5.

Karl-Erik Svartberg m. fl. anser i motion Sf302 att orimliga effekter kan uppstå till följd av inkomstprövningen av KBT för pensionärerna vid basbeloppshöjningar. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att KBT-reglerna skall justeras så att en alltför stor del av förmånen inte försvinner när pensionerna höjs.

Inkomstprövningsreglerna innebär som nämnts att KBT minskas med en tredjedel av inkomstökningen när årsinkomsten överstiger ett visst belopp. Utskottet finner inte anledning att förorda en långsammare avtrappning av bidraget och avstyrker bifall till motion Sf302.

Tre motioner behandlar frågan om bostadstillägg till de s. k. undantagandepensionärerna. Nils Carlshamre m. fl. (m) begär i motion Sf348 yrkande 5, delvis, ett tillkännagivande om att de undantagandepensionärer som endast uppbär folkpensionens grundbelopp fr. o. m. den 1 januari 1988 skall ha rätt till KBT. I motion Sf263 begär Marianne Andersson och Ingbritt Irhammar att ersättning som inte utbetalats inte skall ingå i inkomstberäkningen som grundar annan förmån. Vid inkomstberäkningen tas för närvarande nämligen hänsyn till sådant ATP-belopp som skulle ha utbetalats om pensionären inte hade haft undantagande från ATP. Samma yrkande framförs i motion Sf295 av första vice talman Ingegerd Troedsson och Blenda Littmarck.

Utskottet behandlade frågan om bostadstillägg till de s. k. undantagandepensionärerna i sitt av riksdagen godkända betänkande SfU 1985/86:15. I detta betänkande avstyrkte utskottet en motion med följande motivering.

Enligt bestämmelserna i lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg skall som nämnts i inkomstunderlaget för KBT inte inräknas ATP till den del pensionen föranlett minskning av pensionstillskott enligt lagen om pensionstillskott. Detta innebär för de pensionärer som haft undantagande från ATP att en reducering av KBT endast sker med det pensionsbelopp som skulle ha utbetalats, om undantagande ej gjorts, utöver vad som motsvarar pensionstillskottet. De pensionärer som haft inkomster som berättigar till ATP utöver pensionstillskottsnivån får också sitt KBT reducerat beroende på ATP:ns storlek. Ett införande av rätt till KBT för dem, som haft undantagande från ATP i dessa inkomstskikt, skulle innebära att undantagandet gav dem en ekonomisk fördel gentemot övriga pensionärsgrupper.

Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla sitt tidigare ställningstagande och avstyrker därför bifall till motionerna Sf348 yrkande 5 delvis, Sf295 och Sf263.

Såvitt gäller anslagsberäkningen har i budgetpropositionen förbättringen av de kommunala bostadstilläggen för pensionärer beräknats medföra en ökning av statsbidragskostnaderna för år räknat med 395 milj. kr. och en kostnadsökning för kommunerna med 810 milj. kr. per år. Dessa beräkning-

ar har sedermera visat sig innehålla felaktigheter. Vid en förnyad beräkning, där hänsyn också tas till de hyresändringar m. m. som genomförts per den 1 januari 1987, framkommer att ökningen av statsbidragskostnaderna per år räknat underskattats och rätteligen skall vara 577 milj. kr. För kommunernas del har kostnadsökningen överskattats och skall rätteligen vara 160 milj. kr. per år.

Med hänsyn tagen till den nu beräknade ökningen av statsbidraget till kommunala bostadstillägg till folkpension kan utgifterna under anslaget beräknas till 1 615 milj. kr. för budgetåret 1987/88.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. *beträffande ändrade regler för KBT*

att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1986/87:Sf203 yrkande 5 antar i propositionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension,

2. *beträffande justering av KBT-reglerna vid basbeloppshöjning*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Sf302,

3. *beträffande KBT till undantagandepensionärer*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Sf263, 1986/87:Sf295 och 1986/87:Sf348 yrkande 5 i motsvarande del,

4. *beträffande medelsanvisningen*

att riksdagen med anledning av propositionen till *Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 1 615 000 000 kr.

3. Barnpensioner

Utskottet tillstyrker regeringens under punkt C 5 (s. 41) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till Barnpensioner för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 211 000 000 kr.

Stockholm den 31 mars 1987

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Börje Nilsson (s), Ralf Lindström (s), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Gullan Lindblad (m), Lena Öhrsvik (s), Nils-Olof Gustafsson (s), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m), Ingegerd Elm (s), Rune Backlund (c), Margó Ingvardsson (vpk) och Sten Andersson i Malmö (m).

1. Särskilda insatser för pensionärer (punkt 1, mom. 1)

Gullan Lindblad, Siri Häggmark och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser *dels* att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med "I såväl" och slutar på s. 8 med "och 4." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen att pensionärerna, då den ekonomiska tillväxten så medger, genom särskilda insatser bör kompenseras för den uppföring de fick göra i samband med nedskrivningen av den svenska kronan i oktober 1982. Utskottet ser emellertid ingen anledning att nu frågå riksdagens tidigare beslut att basbeloppsändringar skall göras en gång om året, vid årsskiftet. Detta så mycket mer som den stora grupp pensionärer, vilkas enda nämnvärda förbättring blir höjt KBT, får vänta på denna förbättring till den 1 januari 1988.

I propositionen ges inga anvisningar om hur den föreslagna reformen den 1 juli 1987 skall finansieras. Mer än hälften av utgiftsökningen faller på ATP-systemet och skulle motsvara en höjning av arbetsgivaravgiften till ATP med 0,2 procentenheter. Någon sådan avgiftshöjning föreslås emellertid inte, och ej heller ges någon annan anvisning om hur den ökade belastningen skall kunna finansieras inom ATP-systemet. För den del av pensionsförbättringarna som skulle falla på folkpensionen fanns, enligt propositionen, en icke obetydlig delfinansiering genom det föreslagna avskaffandet fr. o. m. den 1 juli 1987 av det s. k. fria sjukhusåret för pensionärer. Denna förändring bedöms inte kunna genomföras förrän den 1 januari 1988 och även då endast i kombination med särskilda begränsningsregler. Härmed bortfaller minst 270 milj. kr. av den tänkta finansieringen för budgetåret 1987/88.

Med hänvisning till vad sålunda anförts finner utskottet det inte möjligt att tillstyrka förslaget om ett tilläggsbelopp till basbeloppet fr. o. m. den 1 juli 1987. Utskottet anser, i likhet med motionärerna i motion Sf348, att frågan om en extra uppräknig av basbeloppet bör prövas i anslutning till ordinarie basbeloppsomräkning den 1 januari 1988. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

dels att utskottet under punkt 1, mom. 1 bort hemställa

1. beträffande *särskilda insatser för pensionärer*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf348 yrkandena 1 och 2, 1986/87:Sf349 yrkande 9, 1986/87:Sf203 yrkande 7 i motsvarande del, 1986/87:Sf272 yrkande 5 och 1986/87:Sf336 yrkande 4 och med avslag på propositionen i motsvarande del och motionerna 1986/87:Sf203 yrkandena 1 och 3, 1986/87:Sf272 yrkandena 3, 4 och 7 och 1986/87:Sf336 yrkandena 1 och 2 *dels* avslår i propositionen framlagda förslag till lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av pensionsförmåner m. m. och lag om beräkning av extra avdrag för folkpensionärer vid 1988 års taxering, *dels* som sin mening ger regeringen till känna att frågan om extra uppräknig av basbeloppet bör prövas i anslutning till ordinarie omräkning av basbeloppet den 1 januari 1988.

2. Särskilda insatser för pensionärer (punkt 1, mom. 1)

SfU 1986/87:10

Margareta Andrén och Kenth Skårvik (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med "I såväl" och slutar på s. 8 med "och 4." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill inledningsvis framhålla att regeringens politik gentemot pensionärerna inte uppfyllt berättigade krav på ordhållighet och konsekvens. Trots de löften som avgavs före valet 1982 urholkade den nytillträdda regeringen pensionernas värdesäkring i samband med devalveringen. Utskottet noterar att basbeloppet 1987 skulle ha varit 300 kr. högre om de regler som infördes av trepartiregeringen 1980 hade fortsatt att gälla.

Den i höstas beslutade pensionsskatten utgör ett godtyckligt och oacceptabelt ingrepp i enskilda människors långsiktiga pensionssparande. Det löfte som avgavs i höstens regeringsdeklaration om att intäkterna skulle gå till de sämst ställda pensionärerna har därtill svikits.

Regeringen har föreslagit att det föreslagna tilläggsbeloppet till basbeloppet skall finansieras genom den lättnad i statens räntebörda som följer av den i höstas beslutade pensionsskatten, den s. k. engångsskatten. Med hänsyn till de principiella invändningar mot pensionsskatten som framförts under riksdagsbehandlingen är det enligt utskottets mening lämpligt att inkomsterna från skatten – såsom framhållits i den gemensamma borgerliga trepartimotionen om slopande av pensionsskatten – i stället innehålls över nästa allmänna val. Därigenom bereds väljarna tillfälle att ta ställning till skatten. Inkomsterna från skatten skulle t. ex. kunna sättas på särskilda konton i riksbanken. Det skulle göra en återbetalning möjlig.

Utskottet kan sålunda inte bifalla det föreslagna tilläggsbeloppet till basbeloppet.

dels att utskottet under punkt 1, mom. 1 bort hemställa

1. beträffande *särskilda insatser för pensionärer*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf349 yrkande 9, 1986/87:Sf348 yrkande 1, 1986/87:Sf203 yrkande 7 i motsvarande del, 1986/87:Sf272 yrkande 5 och 1986/87:Sf336 yrkande 4 och med avslag på propositionen i motsvarande del och motionerna 1986/87:Sf348 yrkande 2, 1986/87:Sf203 yrkandena 1 och 3, 1986/87:Sf272 yrkandena 3, 4 och 7 och 1986/87:Sf336 yrkandena 1 och 2 avslår i propositionen framlagda förslag till lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av pensionsförmåner m. m. och lag om beräkning av extra avdrag för folkpensionärer vid 1988 års taxering.

3. Särskilda insatser för pensionärer (punkt 1, mom. 1)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med "I såväl" och slutar på s. 8 med "och 4." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill betona vikten av att pensionärernas ekonomiska standard tryggas. Särskilt gäller det de sämst ställda pensionärerna, dvs. pensionärer med enbart folkpension eller folkpension och pensionstillskott. Utskottet

anser emellertid att propositionens förslag om en höjning av basbeloppet inte ger de sämst ställda pensionärerna en förbättrad ekonomisk standard. Förslaget medför att de stora ökningarna kommer de pensionärer till del som redan har en hög pension, medan människor med en låg pension får mycket små höjningar. Utskottet anser därför att grundpensionerna skall höjas med en procentenhet till 97 % av basbeloppet och att pensionstillskotten skall höjas med två procentenheter till 50 % av basbeloppet för ålderspensionärer och med fyra procentenheter till 100 % av basbeloppet för förtidspensionärer.

dels att utskottet under punkt 1, mom. 1 bort hemställa

1. *beträffande särskilda insatser för pensionärer*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf203 yrkandena 1, 3 och 7, 1986/87:Sf348 yrkande 1, 1986/87:Sf349 yrkande 9, 1986/87:Sf336 yrkandena 2 och 4, 1986/87:Sf272 yrkandena 4 och 5 och med avslag på propositionen i motsvarande del och motionerna 1986/87:Sf348 yrkande 2, 1986/87:Sf272 yrkandena 3 och 7, 1986/87:336 yrkande 1 avslår i propositionen framlagda förslag till lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av pensionsförmåner m. m. och lag om beräkning av extra avdrag för folkpensionärer vid 1988 års taxering.

4. Särskilda insatser för pensionärer (punkt 1, mom. 1)

Margó Ingvardsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 7 med "I såväl" och slutar på s. 8 med "i denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att avkastningen från den s. k. engångsskatten oavkortat bör komma de pensionärer till del som har de lägsta pensionerna enligt löftet i regeringsdeklarationen i oktober 1986. Den målsättningen kan inte uppnås genom att pengarna används till att höja basbeloppet. De sämst ställda pensionärerna får då minst. Utskottet föreslår i stället att riksdagen höjer folkpensionens grundnivå med två procentenheter till 98 % av basbeloppet och pensionstillskottet med två procentenheter till 50 % av basbeloppet för ålderspensionärerna och med fyra procentenheter till 100 % av basbeloppet för förtidspensionärer. Utskottet vill betona vikten av att pensionerna hålls värdesäkrade, och utskottet anser att samhällsekonomin nu medger att pensionärerna kompenseras för devalveringen i oktober 1982. Utskottet föreslår därför att riksdagen ger regeringen till känna behovet av en plan för hur denna kompensation skall kunna genomföras.

dels att utskottet under punkt 1, mom. 1 bort hemställa

1. *beträffande särskilda insatser för pensionärer*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf272 yrkandena 3, 4, 5 och 7, 1986/87:Sf203 yrkandena 1 och 7 sistnämnda yrkande i motsvarande del, 1986/87:Sf349 yrkande 9, 1986/87:Sf348 yrkande 1, 1986/87:Sf336 yrkandena 2 och 4 och med avslag på propositionen i motsvarande del och motionerna 1986/87:Sf203 yrkande 3, 1986/

87:Sf348 yrkande 2, 1986/87:Sf336 yrkande 1 avslår i propositionen framlagda förslag till lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av pensionsförmåner m. m. och lag om beräkning av extra avdrag för folkpensionärer vid 1988 års taxering.

SfU 1986/87:10

5. Pensionstillskott vid undantagande från ATP (punkt 1, mom. 4)

Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Siri Häggmark (m), Rune Backlund (c) och Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "någon åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet har erfarit att det under våren 1987 kan förväntas förslag till riksdagen som syftar till att de s. k. undantagandeänkorna nu skall kunna få pensionstillskott. Detta är en otillräcklig åtgärd som bara löser en liten del av problemet. Gällande bestämmelser om avräkning av pensionstillskott mot den ATP som skulle ha utgått om undantagande inte skett kan få den konsekvensen att en ålderspensionär som enda pension kan komma att uppbära grundbeloppet inom folkpensioneringen. Enligt -utskottets mening finns stora skillnader i disponibel inkomst mellan olika pensionärsgrupper. Dessa skillnader är särskilt påtagliga mellan pensionärer i allmänhet och sådana som till följd av undantagande från ATP inte får del av pensionstillskott. Många s. k. undantagandepensionärer har i dag en bekymmersam situation och utskottet vill också erinra om att åtskilliga av pensionärerna i denna grupp begärde undantagande från ATP innan reformen med pensionstillskott genomfördes år 1969. Enligt utskottets mening bör nu alla pensionärer med låg eller ingen ATP få rätt till pensionstillskott.

dels att utskottet under punkt 1, mom. 4 bort hemställa

4. beträffande *pensionstillskott vid undantagande från ATP*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf203 yrkande 2, 1986/87:Sf308, 1986/87:Sf348 yrkande 5 i motsvarande del och 1986/87:Sf336 yrkande 3 och med avslag på motionerna 1986/87:Sf349 yrkandena 11 och 12 och 1986/87:Sf272 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

6. Pensionstillskott vid undantagande från ATP (punkt 1, mom. 4)

Margareta Andrén och Kenth Skårvik (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet har" och slutar "någon åtgärd." bort ha följande lydelse:

Utskottet befarar att en stor grupp av dem som begärt undantagande från ATP har en mycket låg ekonomisk standard och har svårt att klara sin försörjning. Regeringen har aviserat att en proposition kommer att föreläggas riksdagen under våren 1987 med förbättringar för änkor till dem som begärt undantagande från ATP. Utskottet ser det – främst av humanitära

skäl – som angeläget att frågan i sin helhet får en lösning. Pensionsberedningens direktiv bör därför ändras och beredningen ges i uppdrag att återkomma med förslag till förbättrade förmåner även för dem som själva begärt undantagande från ATP.

SfU 1986/87:10

dels att utskottet under punkt 1, mom. 4 bort hemställa

4. *beträffande pensionstillskott vid undantagande från ATP*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf349 yrkande 11 och med avslag på motionerna 1986/87:Sf336 yrkande 3, 1986/87:Sf349 yrkande 12, 1986/87:Sf272 yrkande 8, 1986/87:Sf203 yrkande 2, 1986/87:Sf308, 1986/87:Sf348 yrkande 5 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

7. Giftorätt till ATP-poäng m. m. (punkt 1, mom. 5)

Gullan Lindblad, Siri Häggmark och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Frågan om" och slutar med "i motsvarande del." bort ha följande lydelse:

De nuvarande reglerna för beräkning av ATP-poäng innebär att poängen beräknas med utgångspunkt från den pensionsgrundande inkomst som fastställs för varje förvärvsarbetande försäkrad person. Systemet kan medföra orättvisa konsekvenser för de kvinnor som under en längre period vårdat barn i eget hem. Endast 20 % av de kvinnor som är födda kring 1930 har exempelvis rätt till full ATP. Övriga får ut en liten ATP eller ingen pension alls. Vid en pensionering eller skilsmässa blir konsekvensen att den make som haft den större förvärvsinkomsten har skaffat sig ett bättre pensionsskydd än andra maken, vilket ur rättvis- och jämställdhetssynpunkt är otillfredsställande. Utskottet anser mot denna bakgrund att pensionsberedningen bör få i uppdrag att undersöka förutsättningarna att åtgärda den ekonomiska ojämlikhet som skapats mellan kvinnor och män och att införa giftorätt till ATP-poäng. Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till motion Sf255. Motion Sf327 yrkandena 1 och 2 blir därigenom tillgodosedd.

dels att utskottet under punkt 1, mom. 5 bort hemställa

5. *beträffande giftorätt till ATP-poäng m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf255 och med anledning av motion 1986/87:Sf327 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

8. Giftorätt till ATP-poäng m. m. (punkt 1, mom. 5)

Margareta Andrén och Kenth Skårvik (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Frågan om" och slutar med "i motsvarande del." bort ha följande lydelse:

De nuvarande reglerna för beräkning av ATP-poäng innebär att poängen beräknas med utgångspunkt från den pensionsgrundande inkomst som fastställs för varje förvärvsarbetande försäkrad person. Systemet kan

medföra orättvisa konsekvenser för de kvinnor som under en längre period vårdat barn i eget hem. Endast 20 % av de kvinnor som är födda kring 1930 har exempelvis rätt till full ATP. Övriga får ut en liten ATP eller ingen pension alls. Vid en pensionering eller skilsmässa blir konsekvensen att den make som haft den större förvärvsinkomsten har skaffat sig ett bättre pensionsskydd än andra maken, vilket ur rättvise- och jämställdhetssynpunkt är otillfredsställande. Utskottet anser mot denna bakgrund att pensionsberedningen bör få i uppdrag att undersöka förutsättningarna att åtgärda den ekonomiska ojämlikhet som skapats mellan kvinnor och män och att därvid även pröva frågan om giftorätt till ATP-poäng. Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till motion 1986/87:Sf327 yrkandena 1 och 2.

dels att utskottet under punkt 1, mom. 5 bort hemställa

5. beträffande giftorätt till ATP-poäng m. m.

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf327 yrkandena 1 och 2 och med avslag på motion 1986/87:Sf255 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

9. Beträffande retroaktiv ATP-poäng för vård av barn (punkt 1, mom. 6)

Karin Israelsson och Runc Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Även en" och slutar med "motsvarande del." bort ha följande lydelse:

År 1982 beslutade riksdagen om rätt för småbarnsföräldrar att tillgodoräkna sig ATP-år för vård av egna barn. För den förälder som väljer att stanna hemma hos barnen medan de är små eller som av andra orsaker inte kan få ett annat arbete eller kanske inte kan få barnomsorgen ordnad på annat sätt har rätten att tillgodoräkna sig ATP-år en mycket stor betydelse. Eftersom kravet för full pension är att man intjänat pensionspoäng under 30 år blir också ofta följden den att företrädesvis kvinnor som ägnat sig åt vården av egna barn inte når upp till erforderliga 30 "pensionsår". Detta får i sin tur den konsekvensen att pensionen för vederbörande reduceras. Enligt utskottets mening är det ett rättvisekrav att de kvinnor som sedan ATP-systemet infördes vårdat egna barn nu får rätt att retroaktivt ansöka om att få tillgodoräkna sig ATP-år härför enligt de regler som nu gäller. Denna rätt bör gälla alla dem som efter den 1 januari 1960 vårdat egna barn som är under tre år. En utredning bör därför tillsättas med uppgift att komma med förslag om retroaktiv pensionspoäng för vård av eget barn.

dels att utskottet under punkt 1, mom. 6 bort hemställa

6. beträffande retroaktiv ATP-poäng för vård av barn

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf245 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

10. Beträffande utnyttjande av ATP-poäng för vård av barn (punkt 1, mom. 7)

SfU 1986/87:10

Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Kenth Skårvik (fp) och Rune Backlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Enligt tillgänglig" och slutar med "behandlad del." bort ha följande lydelse:

Utskottet har noterat att rätten till ATP-poäng för vård av barn har utnyttjats i en anmärkningsvärt låg grad. År 1984 förelåg endast 3 620 anmälningar. Statistiskt sett torde närmare 50 000 personer ha möjlighet att utnyttja förmånen. Utskottet anser mot denna bakgrund att en utredning bör tillsättas som ser över orsakerna till det låga utnyttjandet av den aktuella förmånen.

dels att utskottet under punkt 1, mom. 7 bort hemställa

7. *beträffande utnyttjande av ATP-poäng för vård av barn*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf327 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Efterlevandepensionering (punkt 1, mom. 9)

Gullan Lindblad, Siri Häggmark och Sten Andersson i Malmö (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Ett likartat" och slutar med "yrkande 2." bort ha följande lydelse:

När regeringen i slutet av år 1983 lade fram en proposition om en reformering av efterlevandepensioneringen kritiserades förslaget i en motion från moderata samlingspartiet. Särskilt allvarligt var att förslaget hade inslag av retroaktiv lagstiftning.

Även om det råder enighet om behovet av en reformering av efterlevandepensioneringen måste enligt utskottets mening övergången till ett nytt system utformas så att vissa grundkrav tillgodoses. Ett sådant krav är att rättssäkerheten måste tryggas genom att "intjänad" och registrerad pensionsrätt enligt nuvarande regler får finnas kvar och aktualiseras när mannen avlider. Ett annat krav är att övergångstiden görs lång så att familjerna får möjlighet att till överkomliga kostnader bygga upp ett kompletterande försäkringsskydd. Slutligen måste ett nytt system ta hänsyn till att den efterlevande kan behöva vara hemma för att ge barnet vård och tillsyn. Utskottet anser att riksdagen med bifall till motion Sf225 yrkande 2 som sin mening bör ge regeringen till känna att de nämnda riktlinjerna bör gälla för den pågående översynen av efterlevandepensioneringen.

dels att utskottet under punkt 1, mom. 9 bort hemställa

9. *beträffande efterlevandepensionering*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf225 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Inkomstprövning av änkepension (punkt 1, mom. 10)

SfU 1986/87:10

Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m), Rune Backlund (c) och Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "När utskottet" och slutar med "motion Sf261." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Sf261 att reglerna om olika grader av inkomstprövning av änkepension till kvinnor som blev änkor före den 1 juli 1960 innebär uppenbara orättvisor, eftersom skillnader i pension kan uppstå mellan änkor med i övrigt lika förutsättningar beroende på tidpunkten för mannens död. Det merarbete som de nuvarande reglerna innebär för försäkringskassorna utgör också ett motiv för ändring av bestämmelserna. Utskottet tillstyrker således bifall till motion Sf261.

dels att utskottet under punkt 1, mom. 10 bort hemställa

10. beträffande *inkomstprövning av änkepension*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf261 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

13. Medelsanvisningen (punkt 1, mom. 13)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 1 och 5

Gullan Lindblad, Siri Häggmark, Sten Andersson i Malmö (alla m) anser att utskottet under punkt 1, mom. 13 bort hemställa

13. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med anledning av propositionen och motion 1986/87:Sf348 yrkande 6 och med avslag på motionerna 1986/87:Sf203 yrkande 8, 1986/87:Sf272 yrkande 6 och 1986/87:Sf336 yrkande 6 till Folkpensioner för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 49 865 000 000 kr.

14. Medelsanvisningen (punkt 1, mom. 13)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 1 eller 2

Margareta Andrén (fp), Gullan Lindblad (m), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m) och Sten Andersson i Malmö (m) anser att utskottet under punkt 1, mom. 13 bort hemställa

13. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med anledning av propositionen och motion 1986/87:Sf348 yrkande 6 och med avslag på motionerna 1986/87:Sf203 yrkande 8, 1986/87:Sf272 yrkande 6 och 1986/87:Sf336 yrkande 6 till Folkpensioner för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 48 890 000 000 kr.

15. Medelsanvisningen (punkt 1, mom. 13)

SfU 1986/87:10

Under förutsättning av bifall till reservation 3

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser att utskottet under punkt 1, mom. 13 bort hemställa

13. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motion 1986/87:Sf203 yrkande 8 och med avslag på motionerna 1986/87:Sf272 yrkande 6, 1986/87:Sf336 yrkande 6, 1986/87:Sf348 yrkande 6 till Folkpensioner för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 51 130 000 000 kr.

16. Medelsanvisningen (punkt 1, mom. 13)

Under förutsättning av bifall till reservation 4

Margó Ingvardsson (vpk) anser att utskottet under punkt 1, mom. 13 bort hemställa

13. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motion 1986/87:Sf272 yrkande 6 samt med avslag på motionerna 1986/87:Sf203 yrkande 8, 1986/87:Sf336 yrkande 6 och 1986/87:Sf348 yrkande 6 till Folkpensioner för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 50 770 700 000 kr.

17. Ändrat socialavgiftsuttag och överföring av delpensionsmedel (punkt 1, mom. 14)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 16 med "Utskottet har även" och slutar på s. 17 med "och 2." bort ha följande lydelse:

I reservation 3 har förordats en satsning på de sämst ställda pensionärerna genom höjda nivåer på folkpensionsförmånerna i stället för ett tillägsbelopp till basbeloppet. Med denna förändrade inriktning på reformen bör såsom framhållits i motion Sf340 folkpensionsavgiften ökas och ATP-avgiften minskas med 0,2 procentenheter. Vidare har i reservation till betänkandet SfU 1986/87:13 regeringens förslag om höjd kompensationsgrad från delpensioneringen avstyrkts. En delpensionsavgift om 0,2 % är därför tillräcklig varför den nuvarande avgiften om 0,5 % kan sänkas. Folkpensionsavgiften kan till följd härav höjas med ytterligare 0,3 procentenheter. Av samma skäl kan också 1 miljard kronor av överskottet i delpensionsfonden överföras för att förstärka statsbudgeten.

dels att utskottet under punkt 1, mom. 14 bort hemställa

14. beträffande *ändrat socialavgiftsuttag och överföring av delpensionsmedel*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf340 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

18. Ändrade regler för KBT (punkt 2, mom. 1)

SfU 1986/87:10

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 19 med "Utskottet anser" och slutar på s. 20 med "motion Sf203 yrkande 5." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att möjligheterna till att ha ett eget boende är ett viktigt inslag i de äldres livskvalitet. Det är viktigt att värna om detta med utgångspunkt från den verklighet som råder i olika delar av landet. Det är enligt utskottets mening kommunerna som har de bästa förutsättningarna när det gäller att skapa goda möjligheter till god bostadsstandard för pensionärer. Det är därför rimligt att de även i fortsättningen ges möjlighet att besluta om hur denna målsättning skall uppnås. Utskottet accepterar de ytterligare insatser som föreslås i propositionen beträffande KBT men anser att de föreslagna för kommunerna tvingande reglerna inte är ändamålsenliga.

dels att utskottet under punkt 2, mom. 1 bort hemställa

1. beträffande *ändrade regler för KBT*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Sf203 yrkande 5 avslår propositionen i motsvarande del.

19. KBT till undantagandepensionärer (punkt 2, mom. 3)

Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Gullan Lindblad (m), Kenth Skärvik (fp), Siri Häggmark (m), Rune Backlund (c) och Sten Andersson i Malmö (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 20 som börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "och Sf263." bort ha följande lydelse:

De pensionärer som när ATP-systemet infördes i början på 1960-talet begärde undantagande från ATP var vid den tidpunkten inte medvetna om att de samtidigt ställde sig utanför förmåner som numera tillkommer pensionärer med låg eller ingen ATP. De drabbas nu av att den ATP som skulle utbetalas om undantagande inte varit gällande reducerar ett eventuellt KBT som de annars skulle ha varit berättigade till. Utskottet anser det vara orimligt att ersättning som ej utbetalas skall ingå i inkomstberäkningen som grundar andra förmåner i försäkringssystemet. Berörda pensionärer bör nu enligt utskottets mening fr. o. m. den 1 januari 1988 ha rätt till KBT. Utskottet tillstyrker därför bifall till motionerna Sf263, Sf295 och Sf348 yrkande 5 delvis.

dels att utskottet under punkt 2, mom. 3 bort hemställa

3. beträffande *KBT till undantagandepensionärer*

att riksdagen med bifall till motionerna 1986/87:Sf263, 1986/87:Sf295, 1986/87:Sf348 yrkande 5 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Marginaleffekter för pensionärer som tillfälligt återgår i tjänst

Gullan Lindblad, Siri Häggmark och Sten Andersson i Malmö (alla m) anför:

Motionärerna i motion 1986/87:Sf248 pekar på det för många pensionärer – och för samhället – negativa förhållandet att det inte lönar sig att arbeta på grund av skatte- och bidragssystemets konstruktion. Detta är ett förhållande som moderata samlingspartiet länge påtalat. Många pensionärer skulle t. ex. kunna göra en angelägen arbetsinsats inom bl. a. vårdområdet men avstår på grund av att nettobehållningen blir alldeles för liten på grund av att de samlade effekterna av skatteskalen, nedtrappningen av KBT, eventuellt hustrutillägg och pensionärernas extra avdrag summeras.

Vi delar alltså motionärernas åsikt att åtgärder bör vidtas för att ändra förhållandena men anser att denna fråga inte enbart gäller pensionärer. Frågan om skattesatser och marginalskatteeffekter bör prövas i ett vidare sammanhang och åtgärder snarast komma till stånd.

Förslag till

Lag om tilläggsbelopp till basbeloppet vid beräkning av pensionsförmåner m.m.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Vid utbetalning av en förmån som avses i denna lag skall storleken av förmånen beräknas på grundval av det basbelopp som har fastställts enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, ökat med ett tilläggsbelopp på 400 kronor.

2 § Följande förmåner skall beräknas på det sätt som anges i 1 §

1. folkpension i form av ålderspension, förtidspension, sjukbidrag, änkepension, barnpension, barntillägg, handikappersättning och vårdbidrag, inbegripet merkostnadsdel, enligt 6–9 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring,

2. allmän tilläggspension i form av ålderspension, förtidspension, sjukbidrag, änkepension och barnpension enligt 12–14 kap. lagen om allmän försäkring,

3. pensionstillskott enligt lagen (1969:205) om pensionstillskott,

4. hustrutillägg enligt lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension,

5. delpension enligt lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring,

6. livränta enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring,

7. livränta enligt lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd,

8. ersättning enligt lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän,

9. livränta som avses i lagen (1977:268) om uppräknings av yrkesskadelivräntor m.m. och lagen (1977:269) om uppräknings av statliga yrkesskadelivräntor m.m.,

10. bidragsförskott enligt lagen (1964:143) om bidragsförskott,

11. förlängt bidragsförskott enligt lagen (1984:1095) om förlängt bidragsförskott för studerande,

12. särskilt bidrag enligt lagen (1984:1096) om särskilt bidrag till vissa adoptivbarn.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987 och tillämpas första gången vid beräkning av förmåner som avses i 2 § 1–9 för juli 1987 och vid beräkning av förmåner som avses i 2 § 10–12 för augusti 1987.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension¹

dels att 7 § skall upphöra att gälla,

dels att 2 och 8 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Kommunalt bostadstillägg skall, *där kommun så beslutat, utgå* till den, som åtnjuter folkpension i form av ålderspension, förtidspension eller änkepension och är mantalsskriven inom kommunen, eller till där mantalsskriven hustru som åtnjuter hustrutillägg.

Kommunalt bostadstillägg utgår enligt de grunder kommunen bestämmer. Avvikelse från vad i 4 och 5 §§ stadgas må dock icke äga rum, och för rätt till kommunalt bostadstillägg må ej fordras viss tids bosättning inom kommunen eller uppställas annat därmed jämförligt villkor. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, riksförsäkringsverket beslutar om grunder för beräkning av bostadskostnaderna i ärende enligt denna lag. Regeringen äger meddela föreskrifter angående det högsta belopp som må utgå i kommunalt bostadstillägg för pensionsberättigad, som är bosatt i åldershem eller därmed likställt hem.

Föreslagen lydelse

2 §²

Kommun skall utge kommunalt bostadstillägg till den, som åtnjuter folkpension i form av ålderspension, förtidspension eller änkepension och är mantalsskriven inom kommunen, eller till där mantalsskriven hustru som åtnjuter hustrutillägg.

Kommunalt bostadstillägg utgår enligt de grunder kommunen bestämmer, *dock lägst med belopp som beräknat per månad svarar mot den del av den månatliga bostadskostnad, som enligt föreskrifter som regeringen meddelar med stöd av 14 § andra stycket skall täckas av bostadstillägg för att statsbidrag skall lämnas.* Avvikelse från vad i 4 och 5 §§ stadgas må dock icke äga rum, och för rätt till kommunalt bostadstillägg må ej fordras viss tids bosättning inom kommunen eller uppställas annat därmed jämförligt villkor. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, riksförsäkringsverket beslutar om grunder för beräkning av bostadskostnaderna i ärende enligt denna lag. Regeringen äger meddela föreskrifter angående det högsta belopp som må utgå i kommunalt bostadstillägg för pensionsberättigad, som är bosatt i åldershem eller därmed likställt hem.

¹ Lagen omtryckt 1976:1014.

² Senaste lydelse 1977:371.

Om kommuns beslut rörande kommunalt bostadstillägg skola riks försäkringsverket och den allmänna försäkringskassa, inom vars verksamhetsområde kommunen är belägen, ofördröjligen underrättas.

8 §

Den som åtnjuter hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg är skyldig att, om hans eller hans makes ekonomiska förhållanden väsentligt förbättrats, utan oskäligt dröjsmål göra anmälan härom till den allmänna försäkringskassa, inom vars verksamhetsområde han senast blivit mantalsskriven. Enahanda skyldighet åligger honom, om han åtnjuter kommunalt bostadstillägg och mantalsskrives i annan kommun än förut, så ock om han ingår äktenskap eller om hans äktenskap upplöses genom makens död eller annorledes. Är den som åtnjuter tillägget omyndig åvilar anmälningsskyldigheten förmyndaren. Uppbäres förmånen av myndighet eller av annan person än den pensionsberättigade eller dennes förmyndare, är jämväl sådan myndighet eller person anmälningsskyldig.

Underlåtes anmälan som avses i första stycket utan giltigt skäl, må, där underlåtenheten inverkat på rätten till eller beloppet av hustrutillägg eller kommunalt bostadstillägg, sådan förmån indragas såsom stadgas i 7 § första stycket.

Denna lag träder i kraft, i fråga om 7 och 8 §§ den 1 juli 1987, och i övrigt den 1 januari 1988.

Förslag till

Lag om beräkning av extra avdrag för folkpensionärer vid 1988 års taxering

Härigenom föreskrivs att beräkningen av avdrag enligt punkt 2 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen (1928:370) samt av deklara-tionspliktsgränsen enligt 22 § 3 mom. taxeringslagen (1956:623) vid 1988 års taxering skall ske med utgångspunkt i basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring ökat med 400 kronor såvitt avser månaderna juli–december 1987.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1987 och gäller till utgången av år 1988. Lagen tillämpas dock även därefter i fråga om avdrag vid 1988 års taxering.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
<i>Folkpensioner m. m. (punkt 1)</i>	2
Motioner	2
Utskottet	5
Inledning	5
Särskilda insatser för pensionärer	6
Ansökan om ålderspension	8
Pensionsåldern m. m.	9
Pensionstillskott vid undantagande från ATP	11
Pensionspoäng och poängår	12
Efterlevandepensionering	14
Övriga yrkanden om pensionsfrågor	15
Anslagsfrågor	16
Hemställan	17
<i>Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension (punkt 2)</i>	18
Motioner	18
Utskottet	19
Hemställan	21
<i>Barnpensioner (punkt 3)</i>	21
<i>Reservationer</i>	
punkt 1	22
1. Särskilda insatser för pensionärer (m)	22
2. Särskilda insatser för pensionärer (fp)	23
3. Särskilda insatser för pensionärer (c)	23
4. Särskilda insatser för pensionärer (vpk)	24
5. Pensionstillskott vid undantagande från ATP (m, c)	25
6. Pensionstillskott vid undantagande från ATP (fp)	25
7. Giftorätt till ATP-poäng m. m. (m)	26
8. Giftorätt till ATP-poäng m. m. (fp)	26
9. Beträffande retroaktiv ATP-poäng för vård av barn (c)	27
10. Beträffande utnyttjande av ATP-poäng för vård av barn (fp, c) ...	28
11. Efterlevandepensioneringen (m)	28
12. Inkomstprövning av änkepension (m, fp, c)	29
13. Medelsanvisningen (m)	29
14. Medelsanvisningen (m, fp)	29
15. Medelsanvisningen (c)	30
16. Medelsanvisningen (vpk)	30
17. Ändrat socialavgiftsuttag och överföring av delpensionsmedel (c)	30
punkt 2	31
18. Ändrade regler för KBT (c)	31
19. KBT till undantagandepensionärer (m, fp, c)	31
<i>Särskilt yttrande</i>	32
Marginaleffekter för pensionärer som tillfälligt återgår i tjänst.	31
<i>Bilaga 1 Lagförslag</i>	33
<i>Bilaga 2 Lagförslag</i>	36

